

Müasir Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafında misilsiz xidmətləri olan xalq yazıçısı Mirzə İbrahimov həm də görkəmli ictimai xadim kimi tanınır və sevilirdi. Onun həyat və yaradıcılığı xalqa, millətə xidmətdən ibarət idi.

Milli dəyərlərə və ədəbiyyata həsr olunmuş ömür

1911-ci il oktyabrın 28-də İranın Sərab şəhəri yaxınlığındakı Eyvəq kəndində (indiki İran İslam Respublikası, Şərqi Azərbaycan ostanı, Sərab şəhristanı, Şərəbiyan dehistanı, Eyvəq kəndi) anadan olan Mirzə 3 yaşındaykən anasını itirib. 1918-ci ildə atası və böyük qardaşı ilə Bakıya gəlib. Bir neçə il sonra atası da dünyasını dəyişib və Mirzə 7 yaşında yetim qalıb. O, kiçik yaşlarından Balaxanı və Zabrat kəndlərində mizədlilik edərək çörəkpulu qazanıb. 1926-1930-cu illərdə isə Balaxanı fabrik-zavod məktəbində həm oxuyub, həm də işləyib. Yazıçı bədii yaradıcılığa Zabrat fəhlə ədəbiyyat dərnəyinin üzvlüyündən başlayıb. Mirzə İbrahimov "Aprel alovları" məcmuəsində dərc olunmuş "Qazılan buruq" adlı ilk şeirini 1930-cu ildə yazıb. Yazıçı 30-cu illərdə, həmçinin ilk tənqidi, publisist məqalələrini, hekayə və oçerklərini də qələmə alıb. 1932-ci ildə Ukraynada - Donbas şaxtalarına, Dnepropetrovsk sənaye müəssisələrinə səfər edib, "Giqantlar ölkəsində" adlı oçerklər kitabını yazıb. Mirzə İbrahimov Azərbaycan Dövlət Elmi-Tədqiqat İnstitutunun ikiillik hazırlıq şöbəsində təhsil alıb. Daha sonra partiya onu Naxçıvan MTS siyasi şöbəsinə - "Sürət" qəzetinin redaktoru vəzifəsinə göndərib. 1935-ci ildə qələmə alınmış "Həyat" pyesi də məhz bu dövrün bəhrəsidir.

Yazıçı Mirzə İbrahimov yalnız ədəbi əsərləri ilə deyil, eyni zamanda ictimai və siyasi fəaliyyəti ilə də yaddaşlarda dərin iz buraxıb. Onun yaradıcılığı Azərbaycan xalqının milli kimliyini, tarixi və mədəni irsini əks etdirib. M.İbrahimovun əsas ideyası xalqa xidmət etmək və millətin gələcəyini düşünmək olub. Onun əsərlərində sosial ədalət,

azadlıq, vətənpərvərlik, insan hüquqları və milli şüur kimi dəyərlərə üstünlük verilirdi. Bu prinsipləri ilə o, bir ədəbiyyatçının ictimai vəzifəsinin nə qədər geniş və təsirli ola biləcəyini göstərirdi. Onun "Pərvanə", "Gələcək gün" və "Böyük dayaq" kimi əsərləri xalqımızın ictimai həyatına güzgü tutmuş, insanların həyat tərzini və sosial dəyişiklikləri əks etdirmişdir. Mirzə İbrahimov həm də ədəbiyyatımıza gətirdiyi yeni mövzular və dil sadəliyi ilə oxucuları cəlb edərək onları milli məsələlər üzərində düşünməyə sövq etmişdir.

"Böyük dayaq" əsərinin baş qəhrəmanı Rüstəm kişi deyirdi: "Ey mənim xalqım, ey mənim ümidim və pənahım! Ürəyimin istiliyi səndədir, fikrim işığını səndən alır. Həyatımın hər nəşə və sevincinə bais sən sən. Həyat yolunun sürüşkən döngələrində qolumdan tutan, məni yıxılmağa qoymayan sən olmusan. Amansız qorxu başımın üstünü alaraq məni ağır fikirlərə saldıqı zaman xoş günün böyük dostları, zəif və qorxaq yoldaşlar məndən üz döndərdiyi zaman yeganə dayanacağım sən olmusan".

Mirzə İbrahimovun "Böyük dayaq" əsərindəki bu parça onun xalqına olan dərin sevgisini, inamını və eyni zamanda milli dəyərlərə bağlılığını təsvir edir. Rüstəm kişinin dilindən söylənən bu sözlər yazıçının öz ürəyinin səsi, xalqına və millətə olan dərin bağlılığının təzahürüdür. Burada Rüstəm kişi xalqını bir dayağa, bir güvən mənbəyinə bənzədir, hər an ona dəstək olan qüvvə kimi qəbul edir. Bu monoloq vasitəsilə yazıçı insanın çətin anlarında və hər zaman xalqın, millətin dəyərlərinin nə qədər vacib olduğunu əks etdirir. Mirzə İbrahimovun milli düşüncənin boğulduğu, Azərbaycan dilinin arxa plan-

da saxlanıldığı illərdə həyata keçirdiyi fəaliyyətlər də məhz bu cür dərin bir sevgiyə bağlıydı. O, Azərbaycan dilinin dövlət dili olması və idarələrdə işlənməsi üçün yorulmadan çalışmış, dilimizin inkişafı və istifadə olunması uğrunda böyük mübarizə aparmışdır. 1956-cı ildə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin sədr müavini olduğu dövrdə dilimizin hüquqlarının müdafiəsi və onun dövlət dili statusunun qorunması üçün göstərdiyi səylər, milli kimliyimizin yaşadılması baxımından çox böyük əhəmiyyət kəsb edirdi. Yazıçı xalqın adət-ənənələrinin, mədəni irsinin qorunub saxlanmasını yalnız yazılarında deyil, həm də şəxsi fəaliyyətində ön plana çəkmişdir. Bu istiqamətdə onun fəaliyyəti, eləcə də milli düşüncənin və dilimizin yaşadılması üçün gördüyü işlər, bugünkü Azərbaycan ədəbiyyatı və mədəniyyətinə də dərin təsir göstərmişdir. İdarələrdə dərhal Azərbaycan dilinə keçirilməsi sahəsindəki fəaliyyəti Mirzə İbrahimova çox baha başa gəldi. Ali Sovetdə Azərbaycan dilinin dövlət dili elan etməsi həyatının ən vacib və ən yüksək məramı idi. Bu məsələ ilə bağlı Mirzə İbrahimova ağır ittihamlar irəli sürülüb.

Yazıçı o dövrü belə təsvir edir: "1956-cı il idi. Məni əymək, sındırmaq üçün satqındı, millətçi damğası ilə töhmətlədilər, tutduğum vəzifədən - Ali Sovetin sədrliyindən azad etdilər. İclasdan qabaq yan-yörəmdən çəkilməyənlər dərhal salondan çıxdılar. Yalnız əsl vətənpərvər jurnalist Nəsir İmamquliyev ayaq üstə dayanıb məni gözləyirdi. Qoluma girib dedi ki, narahat olma, sən haqlısan. Uzun müddət mənimlə əlaqəsini üzmədi, ondan böyük xeyirxahlıq, mərdlik və nəcib münasibət gördüm". Bu dostluq, hər iki

şəxsiyyətin dilin və milli mədəniyyətin güclənməsi üçün ortaq məqsədlər ətrafında birləşməsinə səbəb olmuşdur. Onlar, xüsusilə Azərbaycan dilinin təbliği və istifadəsi uğrunda bir çox mühüm işlər görmüş, bu istiqamətdə bir-birinə dəstək vermişlər.

Bir müddət sonra siyasi həyatda bir qədər durulma yaşandı. Mirzə İbrahimov müxtəlif vaxtlarda üç dəfə Yazıçılar İttifaqına rəhbərlik etdi. Nəsiminin yubiley komissiyasının iclası zamanı Moskvadan zəng edərək dedilər ki, tədbir keçirilməsin, çünki Nəsimi türkmən yazıçısıdır. Mirzə İbrahimov tarixi faktlarla Nəsiminin Azərbaycan şairi olduğunu nəinki sübut etdi, hətta həmin yubiley Moskvada Böyük Teatrda keçirildi. Lakin bu xidmətin "mükafat"ı olaraq o, Bakıya qayıdan kimi Yazıçılar İttifaqının sədri vəzifəsindən azad edildi. Lakin Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsi vəziyyəti dəyişdi. Ulu öndərimiz tərəfindən ona Asiya və Afrika ölkələri ilə Sovet Həmrəylik Komitəsinin sədri kimi mühüm bir vəzifə etibar olundu. Beynəlxalq Mehri mükafatına layiq görüldü. Ümummilli lider Heydər Əliyev Mirzə İbrahimovun 1981-ci ildə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adı almasına nail oldu. Bu, asan məsələ deyildi. Məhz Heydər Əliyevin şücaəti, cəsəreti ilə həyata keçirildi.

Mirzə İbrahimov əslən Cənubi Azərbaycandan idi. Ömrü boyu o yerlərin həsrəti ilə yaşamış yazıçının ürəyinə başqa bir yara da vurulur. Qarabağın işğalı onun növbəti ürək ağrısına çevrilir. Doğmaları danışmış ki, son günlərində halsız vəziyyətdə Qarabağ, Qarabağ deyirmiş. Bu gün biz Qarabağa qayıtmışıq və böyük ustadın ruhu artıq şaddır.

Nurcan SÜLEYMANOVA,
"Respublika".